

Javaslat a
NAGYDOROGI GULÁG-HARANG
Tolna Megyei Értéktárba történő felvételéhez

Sebestyén-Molnár Árpád

római katolikus lelkipásztor

Jaksa János

értéktár biz. tag

Nagydorog, 2022. május.

I. A JAVASLATTEVŐ ADATAI

1. A javaslatot benyújtó (személy/intézmény/szervezet/vállalkozás) neve:

Sebestyén-Molnár Árpád és Jaksa János

2. A javaslatot benyújtó személy vagy a kapcsolattartó személy adatai:

Név: Jaksa János

Levelezési cím: 7044 Nagydorog, Damjanich u.19.

Telefonszám: +36304455322

E-mail cím: jaksa.janos.20@gmail.com

II. A NEMZETI ÉRTÉK ADATAI

1. A nemzeti érték megnevezése:

Nagydorogi Gulág-harang

2. A nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti besorolása:¹

☐ agrár- és élelmiszergazdaság	☐ egészség és életmód	☐ épített környezet
☐ ipari és műszaki megoldások	☒ kulturális örökség	☐ sport
☐ természeti környezet	☐ turizmus	

3. A nemzeti érték a magyarországi együtt élő népekhez, az államalkotó tényezőként elismert nemzetiségekhez kapcsolódó érték:

igen, amely nemzetiség: Kárpát-medence népei

nem

4. A megyei értéktárba felvételre javasolt nemzeti értéket tartalmazó települési/tájegységi értéktár megnevezése és a felvétel dátuma:

Nagydorogi Értéktár Bizottság 21/2021.03.08. ÉB. határozata

5. A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása, a megjelölt szakterületi kategória indokolása (amennyiben nemzetiséghez kapcsolódó érték, a nemzetiségi vonatkozások, a nemzetiséghez való kötődés bemutatása):

Településünk, Nagydorog, Tolna megye északi részén helyezkedik el, Pakstól mintegy 20 km-re, nyugatra. A lakosság a XVIII-XIX. században zömében református vallású volt, hisz a török hódoltság megszűnése után a községet magyar nemzetiségű, református vallású lakosokkal telepítették újjá.

A Nagydorogon lévő uradalmat 8820 kat. hold földterülettel 1803-ban Széchenyi Lajos örökölte meg, de ő soha nem lakott a településen. Nagy változást jelentett úgy a gazdasági, mint a vallási életben, amikor unokája, a katolikus vallású gróf Széchenyi Sándor Nagydorogra költözött. Ő 1871-ben vette át a birtokot, és hozott jelentős változást, nemcsak a település, de Tolna Vármegye életében is. Több mint 21 évig volt a megye főispánja.

---

¹ Egy szakterületenkénti kategória megjelölése lehetséges.

Elvárása volt, hogy az alkalmazottai, munkásai (cselédek) nagyrészt katolikus vallásúak legyenek. Ez időszak alatt jelentősen gyarapodott a katolikus közösség létszáma. 1913. február 13-án bekövetkezett halála után fia, Domonkos gróf vette át a gazdaságot és a katolikus egyház világi irányítását is.

A katolikus hívek 1755-ben építették meg az első, még nádtetős templomukat. Az egyházközség létszámának gyors növekedésével a templom a XX. század elejére kicsinek bizonyult.

1926-1958-ig vezette a Pécsi Egyházmegyét Virágh Ferenc, akit templomépítő püspöknek is neveztek. Az ő munkássága alatt sok templomot építettek vagy újíttak fel a püspökség területén. Nagydorogon gróf Széchenyi Domonkos vezetésével megalakult a „Római Katolikus Templomépítő Bizottság”. Kérésük alapján a m. kir. belügyminiszter engedélyezte a templomépítéshez az adománygyűjtést. Az engedélyt az 1. sz. melléklet tartalmazza. A templom megépítéséhez gróf Széchenyi Domonkos adományozott területet a kastély parkjának délnyugati részén. Az építkezést 1932-ben kezdték el, és az új épületet 1934. október 7-én szentelték fel. A templom a csatolt 2. számú mellékleten látható.

A toronyban 2012. április 15-ig két harang lakott. A kis lélekharang valószínű az építéskor került a toronyba, de erről nincsenek pontos adatok. Súlya 20 kg, és Eberhard Henrik öntötte Pesten 1826-ban. A második harang Oszkay Lajos lelkész közreműködésével került Nagydorogra Komlóról. 1955 karácsony első napján szólalt meg először, súlya kb. 130 kg. Ezt a harangot 1818-ban öntötte Weinbert Péter Pécsen. Ennek az ún. „nagyharangnak” a szava sem hallatszott el a falu déli részéig.

Sebestyén-Molnár Árpád, egykori nagydorogi plébános visszaemlékezése:

2008. augusztus 1-jével kerültem Nagydorogra plébánosnak, a pécsi székesegyházi kápláni megbízatásom után. Meglepődve tapasztaltam, hogy a nagydorogi plébániatemplomban mennyi hiányosság van: sok egyéb liturgikus eszköz mellett a templomnak sem orgonája, sem egy nagyobb méretű harangja sincs... Megfogalmazódott bennem a vágy, hogy ha Isten is úgy akarja, mindezeket pótolnunk kell. A kisebb dolgokkal szépen is haladtunk. De orgona?? Harang?? Több milliós tételek!

Prédikációimban és a szentmisék végi hirdetésekben többször is említést tettem erről a híveknek, hogy készítgessem őket az összefogásra és a cselekvésre.

A 2010. esztendő rendkívül esősnek bizonyult. Beázott rendesen a plébániaépület rossz tetőzete. Említettem egy vasárnapi szentmisén, szinte kifakadva, hogy ez így nem mehet tovább! A hivatalom-lakásom ázik, normális méretű harangunk sincsen (éppen előtte vádolt meg minket egy helyi asszony, hogy az általa kifizetett, évfordulós halott-emlékharangozást nem végeztük el. Ő sem halotta, mint sokan mások, hisz az egyik legtávolabbi utcában lakik)!

A következő héten, az egyik hétköznapi szentmise után megszólított az egyik legbuzgóbb, idős hívünk, Zsúnyi Mancsi néni: „Plébános úr! A papa kérdezi, hogy akkor most mire adjunk? Tetőre vagy harangra?”

Azonnal éreztem, hogy elkezdődött az, amit szerettem volna! Meglátogattam idős testvérünket, Zsúnyi Illés bácsit, hogy személyesen is beszéljünk a dolgról. Mint a harangok szerelmese, arra kértem őt, hogy hagyjuk a plébániatetőt, mert azt megoldjuk majd valahogy. Indítsuk el a harangöntés ügyét. Ő ezt megértéssel fogadta.

Elután elkezdődött valami! Elmondta, hogy szívesen tenne egy alapító adományt 1 millió forint értékben, de ne csak egy „nagyharangot” öntessünk, hanem egy „GULÁG-HARANGOT”! Elmagyarázta, hogy az általam többször említett harangöntési-ügy elindította benne a gondolatot, hogy készüljön egy harang végre a Gulág-táborokban odaveszett magyar foglyok emlékére. Rengeteg társuk halálának voltak szemtanúi, részesei. A halottakat tömegével temették el a sokszor mínusz 50 fokos hidegben a hó alá tavaszig. Azt mondta, hogy sem egy papi imádság, sem egy harang nem szólhatott értük. Szóljon akkor most! Szóljon ezentúl! Innen, a nagydorogi templomtoronyból!

Azonnal éreztem, hogy ez az a plusz, ami hiányzott. Amit én nem tudhattam. Amit én nem találhattam volna ki. Csak ő! Ő, aki 9 évig raboskodott politikai fogolyként Szibériában. Élete legszebb ifjú éveit, a 18-27 éves kort töltötte a borzalmak poklában, 1944 és 1953 között.

Mivel rendszeresen megfordultam náluk, élettörténetét jól ismertem, és olvastam „Nehéz idők” című könyvét is. Jól tudtam azt is, hogy a kommunizmus alatt mindig aktívan részt vett a helyi katolikus hitéletben, világi részről tagja volt az egyházközségi képviselőtestületnek, mindenben segítette a helyi papok szolgálatát, és azt is jól tudtam, hogy a rendszerváltozás idején, az 1990. augusztus 19-én felszentelt pusztahencsei Szentlélek-templom nélküle soha nem épülhetett volna fel. Azonban soha nem gondoltam volna arra, hogy ez a 84 éves, Parkinson-kórtól meggyötört, idős hívünk még a harangöntés ügyében is segíthet. És segített!

Az elején ötleteivel, javaslataival vitte előre az ügyet. Emlékszem, mennyit terveztünk. Számlavezető pénzügyészetéhez is írt támogatást kérő levelet, sajnos sikertelenül. Megpróbálta a kapcsolatot felvenni magasabb rangú politikai vezetőkkel is.

Sajnos Zsúnyi Illés testvérünk 2011 tavaszán visszaadta halhatatlan lelkét Teremtőjének. De odaátról közbenjárt értünk.

Az adománygyűjtés további folyamata, a szervezés, az előkészítés rám, a helyi plébánosra maradt... De nagy erőt adott, hogy olyan felemelő dolgot vihetünk végbe, amely sem Magyarországon, sem Európában, sem sehol nem történt még meg: GULÁG-HARANGOT AZ ODAVESZETT, ÁRTATLAN ÁLDOZATOKNAK!

Másfél évig tartott, amíg a harang a toronyba felkerülhetett, és megszólalhatott. Igyekeztem az ügyet a médiában is elterjeszteni. Nem túl nagy visszhangja volt. A helyiek ebben is, mint előtte és utána, jószívű közösségnek bizonyultak, a közadakozás szépen sikerült, amelyhez nem csak magánszemélyek, hanem cégek, vállalatok is csatlakoztak. Mégis, a végkonklúzióm ez lett: ez az ügy is inkább a „kisemberek” ügye lett! Talán így volt méltó és így lett hiteles a harangöntés ügye a Gulágon agyonkínzott és meggyötört áldozatokhoz, akiket az emberi bűn és gyűlölet a legkisebbekké tett...

Sikerült egy Európai uniós pályázatot is megnyerni a toronyban végzendő előkészítő munkálatokhoz, hisz sajnos a toronybelsőben a régi harangok teljes átépítése, új harangtartó-állványzat, teljesen új lépcsőzet, és a villanyrendszer kiépítése vált így elkerülhetetlenné.

2011 késő őszén, amikor a szükséges összeg meglétét már biztonsággal láttam, megfogalmaztam a harangfeliratot, és megrendeltem a harangot Farkas Titusz monori harangszerelő mesteren keresztül Lengyelországból, az Orly településen működő Marek Kawinscy harangöntőtől. Az előzetes mérések, vizsgálatok, számítások alapján egy 420 kg-os harang elkészíttetése mellett döntöttünk, amelynek mérete a templomtorony sajátosságaihoz illeszkedik, és hangja eljuthat a település határáig.

A harangra a következő feliratot rendeltük:

*„A KÁRPÁT-MEDENCÉBŐL ELHURCOLT,
A GULÁGON ODAVESZETT MAGYAR FOGLYOK EMLÉKÉRE!
KÉSZÜLT A KILENC ÉVIG RABOSKODÓ
NÉHAI ZSÚNYI ILLÉS KEZDEMÉNYEZÉSÉRE
ÉS ALAPÍTÓ ADOMÁNYÁBÓL,
A NAGYDOROGI AGRORAKTÁR KFT TÁMOGATÁSÁVAL
ÉS KÖZADAKOZÁSBÓL,
DR. UDVARDY GYÖRGY PÉCSI PÜSPÖK,
SEBESTYÉN-MOLNÁR ÁRPÁD PLÉBÁNOS
ÉS VÓDLI JÓZSEF VILÁGI ELNÖK IDEJÉBEN 2012-BEN.”
(A szöveg az ún. „angyalos-címert” fogja közre)*

Ez a csatolt 3. sz. mellékleten látható. A kép felső részén a gyártó cég emblémája látható.

A másik oldalon:

*ÖNTETTE A NAGYDOROGI RÓMAI KATOLIKUS EGYHÁZKÖZSÉG
SZENT ILLÉS PRÓFÉTA TISZTELETÉRE.
(A szöveg Szent Illés próféta ikonját fogja közre)*

Lásd: 4. sz. melléklet.

A Gulág-harang 2012. március elején érkezett meg Nagydorogra. A templomban több mint egy hónapig közszemlére tettük, amíg Dr. Márfi Gyula veszprémi érsek-metropolita az Isteni Irgalmasság vasárnapján, 2012. április 15-én felszentelte.

A felszentelés az 5. sz. mellékleten látható. Megható látvány volt a harang felemelkedése a toronyba: 6. sz. melléklet.

A harangról még néhány jellemző adatot:

- alsó átmérője 86 cm,
- hangja C”,
- hangja mintegy 2-3 km-re hallatszik el,
- a toronyba kerülése óta elektronikus, lineáris, indukciós hajtómű szólaltatja meg,
- lengőszerkezete acélból készült, a nyelve kovácsoltvas.

Mivel egy harang élete egész folyamán be van zárva a templom tornyába, ezért az épület főhomlokzatára fekete gránit emléktábla került, hogy mindenki számára hirdesse: ”e templomban lakik, itt kondul meg a holtakért a Gulág-harang!”

7. sz. mellékleten a fekete gránit emléktábla felszentelése látható.

A három harang a 8. sz. mellékleten látható.

A mindennapi életben sokszor mondják, hogy nincsenek véletlenek. Ezt én is tudom igazolni. A beadványon dolgoztam még, amikor megkaptam a Tolna Megyei Civil Közösségi Szolgáltató Központ 2021. február havi hírlevelekét. Nagy megdöbbenéssel és örömmel olvastam a felhívást a Gulág Alapítvány február 25.-i megemlékezéséről. Korábban nem volt

tudomásom az Alapítvány létezéséről csak a megküldött meghívóból jutott tudomásomra. Felvettem a kapcsolatot Nagyné Pintér Jolán elnökkel, aki ismerte Zsúnyi Illés és Pribenszki Ferenc nagydorogi lakosokat, akik tagjai voltak az alapítványnak. A Gulág-harang létezéséről ő nem tudott. Örömmel és lelkesedéssel fogadta bejelentkezésemet. Tőle is megkaptam az alapítvány meghívását a február 25-i „Egyházi személyek a GULAG fogságában” című online konferenciára.

A konferencia 10 órás anyaga elérhető <https://www.youtube.com/watch?v=AsrcnrxV2CA> linken. Érdemes időt szentelni legalább néhány előadás megtekintésére, meghallgatására. A nyár folyamán több levélváltás és telefonbeszélgetés volt közöttünk. Megállapodtunk, hogy több területen is segítjük egymást céljaink megvalósításában.

Az Alapítvány november 25-én nagyszabású megemlékezést tartott a budapesti Honvéd téri Gulág Emlékműnél. A Gulág szó jelentése kényszermunka-tábor, fő célja a munkaerőhiány kielégítése és a lakosság folyamatos fenyegetettségének fenntartása. A meghívót csatolom a 9. sz. mellékletben. A bevezető beszédet Nagyné Pintér Jolán mondta. A beszédéről a 10. és 11. sz. mellékletet csatolom. A Kormány részéről az ünnepi beszédet Varga Judit Igazságügyi Miniszter tartotta. Lásd a 12. sz. melléklet.

Az ünnepség hangulatát emelte, hogy a Gulág Alapítvány Elnökének szervezésében első alkalommal megszólalt a nagydorogi Gulág-harang. Az ünnepségről a Tolnai Népújság november 26-i számában megjelent a csatolt 13. sz. melléklet. Ezt követően jelent meg az Alapítvány elnökével készített újságcikk, melyet a 14. sz. melléklet tartalmaz.

Nagyné Pintér Jolánnal folytatódott a közös munka terveink megvalósítása érdekében. Így adódott a gondolat, hogy közösen ünnepeljük meg a Gulág-harang felszentelésének 10. évfordulóját. A helyi Önkormányzat és a Nagydorogi Római Katolikus Egyházközség vezetői támogatón álltak a javaslatunkhoz. Egyeztetések alapján az ünnepi szentmise és megemlékezés időpontját 2022 április 24-re tűztük ki. A meghívót a csatolt 15. sz. melléklet tartalmazza.

A megtartott szentmise és megemlékezés iránt nagy volt az érdeklődés. Az ünnepséget megtisztelték többek között Süli János körzetünk Országgyűlési Képviselője és Fehérvári Tamás a Tolna Megyei Önkormányzat Közgyűlésének Elnöke is. (lásd 16 sz. melléklet) Az ünnepségről készült videofelvétel az alábbi linken tekinthető meg: <https://www.youtube.com/watch?v=PL-dJJEkl4k&t=57s>

Az ünnepséget követően a Gulágot megjáró személy Hartmann Józsefné Nagy Rózsa Klára nyilatkozott a helyi tévének. A felvétel az alábbi linken tekinthető meg: <https://www.youtube.com/watch?v=zebNV5SkGpo&t=21s!>

6. Indoklás a megyei értéktárba történő felvétel mellett:

A fentieket elolvasva talán másokat is emlékeztet a leírás egy bibliai vagy népmesei történetre. Csodálatos dolog, hogy egy Gulágot megjáró, sok megpróbáltatást átélt, idős, beteg ember gondolata - igaz, hogy csak halála után -, de megvalósult.

A harang hangját bárki meghallgathatja a következő linken:

<http://nagydorog.hu/latvanyossagok/harangok>.

Tudjuk, hogy számos leírás, visszaemlékezés megjelent könyv formájában. Filmek is

készültek az elszenvedett időszakról, szenvedésekről, az áldozatok makacs túlélési ösztönéről. Javasoljuk, nézzék meg a Nagydorog TV *Vörös horror a Gulágon* című dokumentumfilmjét Zsúnyi Illés visszaemlékezéseiről, az alábbi linken:

<https://www.youtube.com/watch?v=11jbx0XclE&fbclid=IwAR1ZMjT5KqllwdXLHn-O8GbyixmPGfZop0nNtHJWtS0z5dJL3N0pOn77g4U>

2020 április 18-án az M5 TV csatorna sugározta a „Hősök emlékére” a nagydorogi Gulág emlékharanggal kapcsolatban felvett műsorát. A filmen Göbölös Péter a Gyulaj Erdészeti és Vadászati Zrt Vezérigazgatója és Sebestyén-Molnár Árpád Plébános Úr nyilatkoznak a harang és a mögötte lévő szörnyű eseményekkel kapcsolatban. A kisfilm az alábbi linken tekinthető meg:

<https://www.youtube.com/watch?v=p5IMfALVMOE&list=PLKvx2RL2fVzLu4v5-60pDOQ5P5Fkthcd&index=17>

A közelmúltban készítette el a Nagydorog TV „A Nagydorogi Gulág – harang története” című kisfilmet, amely az alábbi linken nézhető meg:

<https://www.youtube.com/watch?v=UJYhAxqsi4s>

Akik még többet szeretnének megtudni az elhurcoltak nyomorúságos életéről, kínszenvedéseikről, javasoljuk, hogy olvassák el Zsúnyi Illés „Nehéz idők” című könyvét vagy nézzék meg Téglásy Ferenc „...csak túl akartuk élni...” című dokumentumfilmjét Olafsson Placid Atyáról.

Mi, nagydorogiak tudjuk, hogy az országban sok helyen állítottak emlékműveket és avattak fel emléktáblákat a Gulágon elhunyt áldozatok emlékére. Arra viszont büszkék lehetünk, hogy nálunk szólalt meg elsőként harang szava, nemcsak a Kárpát-medencében, hanem egész Európában. Ez egy egyedülálló kezdeményezés.

A fent leírtakat átolvasva a kisfilmeket és mellékleteket áttekintve, bízunk abban, hogy a Tolna Megyei Értéktár Bizottság is csatlakozik a Gulág Alapítvány elnökének elvéhez és „Nem hagyja feledésbe menni a Gulág rettenetét”. Idézve a 14. sz. melléklet újságcikkének címét.

7. A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája (bibliográfia, honlapok, multimédiás források):

Zsúnyi Illés: *Nehéz idők* című könyve 2009.

Dobri István: *A mi településünk Nagydorog*, Nagydorog, 2000.

Hosnyánszki Jánosné szerk.: *Uram, jó nekünk itt lenni Nagydorog*, 2009.

Rózsás János: *Gulág lexikon* Nagykanizsa 2008

A Gulágokban Elpusztultak Emlékének Megőrzésére Alapítvány kiadványai:

Emberkereszt című könyv 2019

Tebened bízunk eleitől fogva. Egyházi személyek a GULAG fogságában 2022

Szabadság helyett erőszak Magyar nők sorsa 1944-1945-ben 2019

E három kötet kiadást a Miniszterelnökség támogatta

Téglásy Ferenc „csak túl akartuk élni...” című filmje

Duna TV 2022 jan.25.-i Ízörzök adása
M5 TV csatorna „Hősök emlékére” című kisfilm 2020 04 18
Nagydorog TV A Nagydorogi Gulág-harang története
Nagydorog Tv: Vörös horror a Gulágon című dokumentum filmje
Nagydorog Nagyközség hivatalos honlapja: www.nagydorog.hu

8. A nemzeti érték hivatalos weboldalának címe: ---

III. MELLÉKLETEK

1. A megyei értéktárba felvételre javasolt nemzeti érték fényképe vagy audiovizuális-dokumentációja
Lásd címlap fényképét
2. A Htv. 1. § (1) bekezdés *m*) pontjának való megfelelést valószínűsítő dokumentumok, támogató és ajánló levelek
  - a. Süli János Országgyűlési képviselő ajánló levele
  - b. A Gulágokban Elpusztultak Emlékének Megörökítésére Alapítvány támogató nyilatkozata
  - c. Pécsi Püspökség ajánló levele
  - d. Dr Téglásy Imre ajánló levele
  - e. Nagydorog Nagyközség Önkormányzat támogató nyilatkozata

A javaslatban megadott adatok kezelésére, illetve a benyújtott teljes dokumentáció, - ideértve a csatolt dokumentumok, saját készítésű fényképek és filmek felhasználására is - vonatkozó hozzájáruló nyilatkozat:

HOZZÁJÁRULÓ NYILATKOZAT

Én, Jaksa János, egyik javaslattevőként kijelentem, hogy a 10-es és 12-es mellékletek kivételével a fényképeket én készítettem. Hozzájárulok azok más területen történő felhasználáshoz.

Nagydorog, 2022. március 26.

.....

Jaksa János

4. A nem saját készítésű dokumentumok szerepeltetése esetén az adott dokumentum tulajdonosának hozzájáruló nyilatkozata a szabad felhasználásról

Hozzájárulási nyilatkozat

Alulírott Nagyné Pintér Jolán a Gulágban Elhurcoltak Emlékének Megőrzésére Alapítvány elnöke kijelentem, hogy a 2021 november 25.-i Honvéd téri megemlékezésen készített fényképeket Alapítványunk fotósa készítette.

Hozzájárulok azok más területen történő felhasználásához.

Budapest, 2022 júl.1.

Nagyné Pintér Jolán

5. A nemzeti érték felvételéről a 4. pontban megjelölt értéktárba felvevő döntés másolata 21/2021.03.08 ÉB határozat, csatolva 17. számú mellékletként

6. Mellékletek

457.

A m. kir belügyminiszternek 326.181/1928. B. M. számú körrendelete.

A nagydorogi róm. kath. templomépítő bizottság adománygyűjtési engedélye.

(Valamennyi törvényhatóság első tisztviselőjének, a m. kir. állami rendőrség valamennyi kerületi és budapesti főkapitányának.)

Fenti szám alatt egyidejűleg megengedtem, hogy a nagydorogi róm. kath. templomépítő bizottság (képv. gróf Széchenyi Domonkos) a templom felépítéséhez szükséges anyagi eszközök részbeni megszerzése céljából 1928. évi október hó 15. napjától számított hat havi időtartamon át csekklapokkal ellátott postai felhívások útján az ország egész területén pénzbeli adományokat gyűjthessen.

A felhívásoknak sorszámozottaknak, a bizottság elnöke, gróf Széchenyi Domonkos által sajátkezűleg aláírtaknak, Tolna vármegye alispánjának hivatali

pecsétjével és a kajdácsi r. kath. plébánia-hivatal pecsétjével ellátottaknak kell lenniök. Minden felhíváson azt is fel kell tüntetni, hogy a gyűjtés jelen rendeletem alapján történik.

Erről Címedet tudomás és mihez tartás végett azzal a felhívással értesítem, hogy ezt a rendeletemet az alárendelt hatóságokkal is közölje.

Budapesten, 1928. évi szeptember hó 26-án.

A miniszter rendeletéből:

Dr. Marton s. k.,
miniszteri osztálytanácsos.

1. sz. melléklet

2. sz. melléklet

3. sz. melléklet

4. sz. melléklet

5. sz. melléklet

6. sz. melléklet

7. sz. melléklet

8. sz. melléklet

MAGYARORSZÁG KORMÁNYA
TISZTELETTEL MEGHÍVJA ÖNT

**A SZOVJETUNIÓBA HURCOLT MAGYAR POLITIKAI
RABOK ÉS KÉNYSZERMUNKÁSOK EMLÉKNAPJA
ALKALMÁBÓL TARTANDÓ MEGEMLÉKEZÉSRE**

**2021. NOVEMBER 25-ÉN, CSÜTÖRTÖKÖN 14.00 ÓRÁRA
AZ EMBERKERESZT - HONVÉD TÉRI GULÁG
EMLÉKMŰHÖZ.**

(1055 Budapest, Honvéd tér)

BESZÉDET MOND:

VARGA JUDIT, IGAZSÁGÜGYI MINISZTER

RÉSZVÉTELI SZÁNDÉKÁT KÉRJÜK, JELEZZE AZ ALÁBBI
ELÉRHETŐSÉGEK VALAMELYIKÉN 2021. NOVEMBER 22-IG:

TELEFON: +36 1 795 4805;

E-MAIL: NEMZETIRENDEZVENYEK@MK.GOV.HU

A GULÁGOKBAN ELPUSZTULTAK
EMLÉKEK MEGŐRÖKÍTÉSÉRE ALAPÍTVÁNY

9.sz. melléklet

10. sz. melléklet

Tisztelt Emlékezők! Tisztelt Miniszter Asszony!

Szüleim mindegyike megjárta a GULAG-ot. Fiatalként – fejenként – közel 10 évet vettek el az életükből. A lemergi gyűjtőtáborban fogantam, a GULAG árnyékában. Gyermekkorom tudatlanságban telt, hiszen a szocializmusban is a Soha, sehol, senkinek elvét kényszerültek követni szüleim. Később azonban megértettem mindent, vagy legalább is igyekeztem megérteni a felfoghatatlant.

Ezért is végzi alapítványunk azt a küldetéses feladatot, amit édesanyám és sorstársai kezdtek el a rendszerváltoztatás után. Konferenciák, rendhagyó történelemórák, megemlékezések, kiállítások – eseményeink mind-mind azokról a honfitársainkról tudósítanak, akiknek csak a kényszerű munka, a jelöletlen sírok, a kettőtört élettörténetek jutottak. Értük is szól az imént hallott nagydorogi GULAG-harang, alapítványunk oszlopos támogatója, a 14 esztendősen GULAG-ra elhurcolt - körünkben jelenlévő - Hartmann Klári néni kezdeményezésére.

Sok magyar Gulag-rabot ismertem, s egytől-egyig elmondhatom róluk: erkölcsi tartással, egyenes gerinccel éltek, a megpróbáltatások ellenére. Ezért is írtuk ezen az emléknapon alapítványi koszorúnkra: Emléketek őrizzük, elveitek megtartjuk! S ez nemcsak egy felirat, ez a hitvallásunk, ezen gondolatok mentén végezzük alapítványi munkánk is, nemcsak ezen az emléknapon.

Köszönöm a figyelmet!

11. számú melléklet

12. sz. melléklet

Nagydorogi harang szólalt meg Budapesten

Wessely Gábor szerkesztoseg@tolnainepujsg.hu

Az ország egyetlen Gulág-harangja a megyében Nagydorogon található, a katolikus templom tornyában. A Kárpát-medencéből elhurcolt magyar foglyok emlékére öntették 2012-ben. November 25-én, a szovjet kényszermunkatáborokba deportáltak emléknapja alkalmából rendezvényt tartottak Budapesten, a Honvéd téri Gulág-emlékműnél. A program végén felvételről megszólalt a nagydorogi harang is.

13. sz. melléklet

A nőket próbálták terméketlenné tenni injekciókkal, ami nem mindig hatott

Nem hagyhatjuk feledésbe merülni a Gulag rettenetét

GULAG A fővárosban él, de anyai ágon Tolna megyei, bátaszéki gyökerekkel rendelkezik a Gulágokban Elpusztultak Emlékének Megőrkítésére Alapítvány (Gulág Alapítvány) elnöke, Nagyné Pintér Jolán. A szüleitől vette át a stafétát, azért dolgozva, hogy ne merüljön feledésbe és ne ismétlődhesen meg az a szörnyűség: ártatlan emberek kényszermunkatáborba, halálba küldése.

Wessely Gábor
szerkesztoseg@tolnainepujasg.hu

- Igaz, hogy a Gulágon fogant?
- Az a valószínű, hogy a hazafelé úton - mondja Pintérné Nagy Jolán, a Gulág Alapítvány elnöke. - Egy transzportba kerültek a nők harmincan és a beteg férfiak. Anyám 25 éves volt, apám 28, és tüdőbeteg. Az indulás előtt még el voltak különítve, de már nézegettek egymást, leveleket dobáltak át a drótkerítésen. Több házasság is született az akkori találkozásból.

- Születtek ott kint gyerekek?
- A nőket próbálták terméketlenné tenni, injekciókkal, ami nem mindenkinél hatott. Ám, mivel a fogságban lévő férfiak és nők nem voltak együtt, ha születtek is gyerekek, azoknak az őrszemélyzetből való, orosz apjuk volt. Ami persze nem tartozott a publikált adatok közé. A kisgyereket elvették az anyjától, és helyi nevelőanyát kapott. Megtörtént eset, hogy amikor hazaindulhattak a deportáltak, és az egyik asszony visszakönyörgötte a kislányát, az siránkozott a vonatban oroszul, hogy ő a másik mamához akar menni.

- Mi a különbség a málenkij robot és a Gulág között?
- Az Urálon túli kényszermunkatáborok összessége volt a Gulág. Oda főként politikai foglyokat vittek. A kis munká-

Nagyné Pintér Jolán a Honvéd téri emlékműnél a november 25-ei koszorúzás után

Beküldött kép

További izgalmas hírekért
látogasson el ide:

TEOL.hu

ra, málenkij robotra elhurcoltak gyakran az utcán fogdosták össze. Ezeknek a tábortörzseknek a gyűjtőneve volt a Gupvi. Ott is embertelen körülmények között dolgoztatták a foglyokat, de legalább nem voltak elkülönítve a férfiak és nők, illetve leveleket is küldhettek és kaphattak.

- Viszont a szocializmus éviében, aki nem volt érintett, nem sokat tudhatott erről. Mikor omlott le a hallgatás fala, és mikor jött létre az önök alapítványa?

- A hazatérőkkel aláírtattak egy fogadalmat, hogy erről soha nem beszélnek, ellenkező esetben visszaviszik őket. Ez annyira riasztóan hatott mind-

Harmincezer munkatábor lehetett

A bolsevik hatalomátvétel után, 1920-tól kezdték kialakítani a szovjet koncentrációs tábortokat, ahová a politikailag más nézeteket vallók, az osztályellenségek kerültek, kényszermunkára. Csatornákat, utakat, vasutakat építettek a foglyokkal, bányákban, fakitermeléseken dolgoztatták őket, embertelen körülmények között. Hivatalosan 1930-ban hozták létre a Gulágot a titkosrendőrség szervezeteinek részeként. A II. világháború során a Szovjetunió által megszállt területekről özönlöltek a kényszermunkára ítélték a táborkba, melyek száma körül-

belül harmincezer lehetett. Fogoly, az évek során, becslések szerint akár ötvenmillió is megfordulhatott a légerekben. (A halottak számát illetően van egy-egy tízmillió becslés is.) Sztálin halála után, 1953-tól a Gulágra internáltak száma jelentősen csökkent. Hruscsov idejében, 1954-től megkezdődtek a tömeges szabadon bocsátások. Beszédese adat, hogy közel négymillió elítélt ügyet vizsgáltak felül ekkor. Hivatalosan 1960-ban oszlatták fel a Gulágot, de néhány kényszermunkatelep fennmaradt a másként gondolkodó politikai foglyok számára.

annyiukra, hogy évtizedeken át hallgattak. Csak a rendszerváltás táján kezdtek meg-megszólalni. A Gulág Alapítványt 1993-ban hozták létre a szüleim. Kezdték összejöveteleket szervezni a sorstársakkal, s megállapodtak abban, hogy egy emlékhelyet alakítsanak ki azok számára, akik odavesztek. Mert sokakat el se tudtak temetni a fagyott szibériai földbe, másoknak a farkasok hordták szét a földi maradványait, rettenetes körülmények uralkodtak. Anyukám agilisán nekilátott a szervezőmunkának, és 1994-ben elkészült Veszprémi Imre szobra, az Emberkereszt, a Honvéd téren. Máig ott tartjuk a megemlékezéseket,

katonai tiszteletadással, november 25-én, mert azon a napon érkeztek haza, 1953-ban.

- Mennyivel tudunk többet ma, mint a hallgatás éveiben?

- Sokkal többet tudunk, de még nem eleget. Állandóan éberem kell tartani az emlékezetet, hogy ilyesmi soha többé ne ismétlődhesen meg! Jól szolgálta ezt az ügyet Sára Sándor filmje, a Magyar nők a Gulágon. Én minden rendezvényen ott voltam a szüleimmel, s mióta nem élek, viszem tovább a dolgokat. Járunk iskolákba, rendhagyó órákat tartani, dr. Kovács Emőke történetével és Török Tamás dramaturgjal, aki monodráját írt a hazatért nők leveleiből. Konferenciákat tartunk, könyveket adunk ki, elsősorban a Bethlen Gábor Alapítvány támogatásának köszönhetően.

- Hány gulágos élhet még?

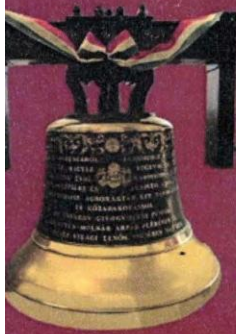
- Kilenc volt fogollyal tartom a kapcsolatot; 90-100 év körüliek. Nem hiszem, hogy lehet még rajtuk kívül Gulágot járt ember az országban. Közeli ismeretségben álltam a körülbelül tíz éve elhunyt, nagydorogi Zsúnyai Illéssel is, akinek az ötlete és adománya nyomán készült abban a faluban az ország első Gulág-harangja. (Egyébként én is Tolna megyei kötődésű vagyok anyai ágon: bátaszéki.) A Gulág-harang hangja, felvételről, a budapesti, Honvéd téri koszorúzások végén is megszólal. A katonák nagyon komolyan veszik ezt a tiszteletadást, ami felemelő érzés.

- Meg is érdemlik ezek az emberek, hogy emlékezzünk rájuk. Ez a minimum...

- Hát igen. A szenvedés még a fogságból való hazatéréssel sem ért véget. Lenácizták, diszkriminálták őket, s a lelki problémák gyakran testi megbetegedések okáivá váltak. Nem beszélhették ki a panaszaikat. Nekünk kell helyettük is beszélni!

10 ÉVES A NAGYDOROGI GULÁG-HARANG

Meghívó

ÜNNEPI SZENTMISE A NAGYDOROGI
GULÁG-HARANG FELSZENTELÉSÉNEK
10. ÉVFORDULÓJÁN.

2022. április 24. 11 óra

NAGYDOROGI SZENT ISTVÁN RÓMAI KATOLIKUS TEMPLOM

A NAGYDOROGI RÓMAI KATOLIKUS EGYHÁZKÖZSÉG ÉS
NAGYDOROG NAGYKÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA

TISZTELETTEL MEGHÍVJA ÖNT

A KÁRPÁT-MEDENCE EGYETLEN GULÁG-HARANGJÁNAK
10 ÉVES FELSZENTELÉSI ÉVFORDULÓJA ALKALMÁBÓL SZERVEZETT
ÜNNEPI SZENTMISÉRE A NAGYDOROGI SZENT ISTVÁN RÓMAI KATOLIKUS
TEPLOMBA.

Horváth Sándor
Római Katolikus plébános

Borbélyné Töttösi Ágnes
Nagydorog Nagyközség polgármestere

Program

11:00 ÜNNEPI SZENTMISE

A Ünnepi szertartást celebrálja:

- Dr. Nyúl Viktor pasztorális püspöki helynök (püspök helyettes)
- Horváth Sándor plébános
- Sebestyén Molnár Árpád lelkipásztor

Ezt követően a templom falán lévő Gulág emléktáblánál köszöntőt mond Borbélyné Töttösi Ágnes Nagydorog Nagyközség polgármestere.

Beszédet mond Nagyné Pintér Jolán a Gulág Alapítvány elnöke.

„Kilenc év a Gulágon” – Hartmann Józsefné Nagy Rózsa Klára visszaemlékezései a Gulágon töltött évekre

Közreműködik a Magnificat Katolikus Kórus

Az emlékezés koszorúinak elhelyezése az emléktáblánál.

A NAGYDOROGI GULÁG-HARANGOT A SZIBÉRIAI FOGOLY-
TÁBORBAN RABOSKODÓ ZSÚNYI ILLÉS KEZDEMÉNYEZÉSÉRE
ÉS NAGYLELKŰ ADOMÁNYÁNAK NYOMÁN, A NAGYDOROGI
RÓMAI KATOLIKUS EGYHÁZKÖZSÉG ÖNTETTE 2012-BEN.
HANGJA A SZTÁLINI ÖNKÉNYURALOM ÉS VÉRES KOMMUNIS-
TA DIKTATÚRA ÁLDOZATAINAK EMLÉKÉT HÍRDETI A NAGY-
DOROGI SZENT ISTVÁN RÓMAI KATOLIKUS TEMPLOM
TORNYÁBÓL!

A GULÁGOKBAN ELPUSZTULTAK
EMLEKÉNEK MEGŐRÖZÍTÉSÉRE ALAPÍTVÁNY

15. számú melléklet

16. számú melléklet

„21./2021.03.08. ÉB. határozat”

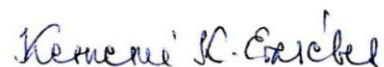
Jaksa János
7044 Nagydorog
Damjanich u. 13.

Tárgy: „A Nagydorogi Gulág- harang „felvétele a Nagydorogi Helyi Értéktárba

T. Jaksa János Úr!

Örömmel tájékoztatom, hogy a Nagydorogi Értéktár Bizottsághoz érkezett javaslatában foglaltak alapján a ” A Nagydorogi Gulág- harang „címmel beadott anyag felvételt nyert a helyi értéktárba.

Nagydorog,2021. 03.08.

Tisztelettel: Kernerné Kovács Erzsébet

Nagydorogi É. B. Elnöke

17. számú melléklet

Ajánlólevelek

a.)

Dr. Say István
elnök úr
részére

Tolna Megyei Önkormányzat
Tolna Megyei Értéktár Bizottság
7100 Szekszárd
Szent István tér 11.-13.

Tárgy: Ajánló levél

Tisztelt Tolna Megyei Értéktár Bizottság!

A térség Országgyűlési képviselőjeként figyelemmel kísérem a körzet településeinek gazdasági fejlődését, kulturális és értékmegőrző munkáját. Örülök annak, hogy az elmúlt évben Nagydorog Értéktár Bizottsága nyerte el a Megyei Értéktár díjat.

A Gulág harangról készített beadványt is magas színvonalúnak ítélem meg. Figyelemre méltó a 7. pontban felsorolt bibliográfiai és multimédiás anyag. A helyi TV felvételei is figyelmet érdemelnek. Napjainkban fontosnak tartom a Gulág témával foglalkozni, hiszen az elmúlt rendszerben ezeket a rémtetteket eltitkolták, még csak beszélni sem lehetett róluk.

Bízatom Nagydorog Nagyközség vezetőit, hogy A Gulágokban Elpusztultak Emlékének Megőrzésére Alapítvánnyal közösen minél szélesebb körben az egész Kárpát-medencében fejtsék ki tevékenységüket a harang és a szégyenteljes múlt megismertetésére.

Ehhez kérem a Tolna Megyei Értéktár Bizottság segítségét azzal, hogy jegyezzék be a nagydorogi Gulág - harangot a Megyei Értéktárba.

Paks, 2022 júl. 28.

Süli János
Országgyűlési képviselő

**A GULÁGOKBAN ELPUSZTULTAK
EMLEKÉNEK MEGŐRÖKÍTÉSÉRE ALAPÍTVÁNY**

b.)

**Tolna megyei Önkormányzati Hivatal
Értéktár Bizottsága
részére
7100 Szekszárd
Szent István tér 11-13.**

**Tárgy: Támogatói Nyilatkozat
Nagydorogi Gulag-harang helyi és megyei értéktárba felvétele**

Tisztelt Értéktár Bizottság!

A Gulagokban Elpusztultak Megörökítésére Alapítványt Édesanyám – Rohr Magdolna – és a Gulagot szintén megjárta sorstársai alapították, 1993-ban. A rendszerváltoztatás után beszélhettek először arról, mi is történt velük valójában a szovjet fogságba hurcolás időszakában. A születő demokráciában szabadon szólhattak múltjukról, megrázkódtatásaikról, emlékeikről és először állíthattak emlékművet elhurcolt és elhunyt sorstársaiknak. Így született meg a fővárosi, Honvéd téri, Emberkereszt nevű emlékmű. Édesanyám elszántan harcolt egészen haláláig a Gulag-rabok emlékének megőrzéséért, az elhurcoltak közösségének egyik központi alakjává vált. Halála után jómagam is megörököltem ezt a küldetéses feladatot, melynek eredménye, hogy alapítványunk számos konferenciát szervez, rendhagyó történelemórát tart, kiadványokat jelentet meg, megemlékezéseket rendez. Valamint közösséget is épít: azokból, akik a múltat valóban szeretnék megismerni, emléket állítani, elmondani mindazt, ami a történelemtankönyvekből kimaradt. Ezért minden olyan kezdeményezést támogatunk, amely a Gulag-táborokba elhurcolt honfitársaink emlékének tiszteletére jött létre, határon innen és túl egyaránt. A nagydorogi Gulag-harang egyike ezen momentumoknak, amely közösségi elhatározásból született, és amely a 21. században is méltó módon állít emléket mindannak a veszteségnek, amit őseink elszenvedtek.

Ezen küldetés és közös hitvallás jegyében szólaltattuk meg 2021. november 25-én a Honvéd téri Emberkeresztnél a nagydorogi Gulag-harangot. A Szovjetunióba elhurcolt politikai rabok és kényszermunkások emléknapján tartott megemlékezésünk vezérszónoka Varga Judit Miniszter Asszony volt, kinek beszéde előtt méltóságteljesen és meghatóan zúgott fel a nagydorogi harang. Miniszter Asszony a megemlékezést követő személyes beszélgetésen külön kiemelte az elhangzó nagydorogi harang fontos üzenetét. Alapítványunk azóta is

**A GULÁGOKBAN ELPUSZTULTAK
EMLÉKÉNEK MEGŐRÖKÍTÉSÉRE ALAPÍTVÁNY**

megszólaltatja – minden lehetséges alkalommal – a nagydorogi harangot, valamint készülve fennállásunk 30. évfordulójára, melyre 2023-ban kerül sor, kiemelt szerepet szánunk a harangszónak, emellett a harang létrehozását kezdeményező egykori Gulag-rab, Zsúnyi Illés meghatározó életművét is be szeretnénk mutatni.

A nagydorogi Gulag-harang figyelmezteti az utókort az elmúlt idők nehézségeire, tanulságaira, szelíd kongásával oldja lelkünk fájalmát, történelmi tehertételeink nehéz súlyát. Hiszen kimondani is elrettentő: a történelmi Magyarország területéről 1 millió honfitársunkat hurcolták el, akik közül 300.000 soha nem tért vissza. Jelöletlen földhant alatt fekszenek, valahol az egykori Szovjetunió területén. Értük is szól a nagydorogi Gulag harang. De szól a hazatértekért, a hozzátartozókért, a közösségekért, az utódokért, valamint szól a megbocsátásért és a feloldozásért. Mindezek miatt a nagydorogi Gulag-harang eszmei értéke sokkal nagyobb, mint gondolnánk: e harang rendszeres kondulása, ha nem is teszi meg nem történté a szovjet kényszermunka borzalmait, de enyhíti fájdalmaink, gyógyítja sebeink, feledteti szomorú tapasztalásaink. A nagydorogi Gulag-harang a világot inti az idők végezetéig arra, amit Santayna filozófus is mond: „Azok, akik nem emlékeznek a múltra, arra kárhozzatnak, hogy megismételjék azt!”

A nagydorogi kezdeményezés nemessége, unikális jellege miatt ezúton szeretnénk – mint országos szervezet – támogatásunkat kifejezni és szorgalmazni a nagydorogi Gulag-harang helyi és megyei értéktárba történő felvételének szükségességét.

Kérem, jelen támogatói nyilatkozat befogadását és méltánylását! Erős hittel bízva a közös, Kárpát-medencei emlékezet és történelem fontosságában, üdvözlettel:

Budapest, 2022. július 26.

Nagyné Pintér Jolán

elnök

Gulagokban Elpusztultak Emlékének Megörökítésére

Alapítvány

www.gulagalapitvany.hu

c.)

PÉCSI PÜSPÖK

Tolna Megyei Önkormányzat Értéktár Bizottsága
részére

SZEKSZÁRD

Szent István tér 11-13.

7100

Ikt. sz.: 250-2/2022

Ajánlólevél

A Nagydorogi Szent István király templomban található Gulág-harang felállításának célja megőrizni mindazon testvéreink emlékét, akik az igazságtalanságnak kiszolgáltatva éltek meg szenvedéseket. Az emlékezés rámutat az áldozatvállalás felelősségének fontosságára, hirdetve az emberi élet, s így minden egyes ember életének megismételhetetlen értékét. Fontosnak tartom, hogy a harang kongása a történelmi emlékezés mellett a megbocsátás és a reménytelen helyzetben erőt adó hit üzenetét is hordozza.

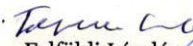
Amikor a ma küzdelmeire tekintünk, a gyötrelmet és olykor a halált is vállaló ismert és névtelen áldozatok példát állítanak számunkra alázatosságukkal. Az általuk átélt események formálják mai életünket is.

A 2012-ben Európában elsőként felállított 420 kg súlyú és b hangon megszólaló nagydorogi Gulág-harang Lengyelországban készült Marek Kawinsky mester öntödéjében.

Mindezek fényében ajánlom és támogatom a harang Tolna-megyei értéktárba való felvételét.

Pécs, 2021. január 19.

Tisztelettel:

Felföldi László
pécsi megyéspüspök

d.)

Tolna Megyei Értéktár Bizottság

Dr. Say István úrnak

7100 Szekszárd, Pf.: 82

AJÁNLÓLEVÉL

Egykoron Nagydorogon élő polgárként a faluhoz kötő kapcsolataimat azóta is előadásokkal, személyes látogatásokkal, filmforgatásokkal is ápolom. Ennek a bensőséges kötődésnek a jegyében szívügyemnek érzem a település egyik kiemelkedő értékének, az ún. "Gulág-harangnak" a jósorsát. Azt is állítom, hogy ez részemről nem afféle személyes ügy, hanem inkább egy értékes közösség érdekének lelkes és elfogulatlanul szakértő jellegű képvisellete. A Gulág-haranggal szavával együtt zeng szavam: a harang nyelvétől megkonduló bronz minden egyes ütése nemzetünk szellemi-lelkületi közjavát (bonum commune) hirdeti.

A harang ősidők óta az emberi közösségteremtés egyik legfontosabb közlő, "beszélő" eszköze. Sokan ma is olyan lelki, szellemi értéknek (szakrális rendeletetésű használati tárgynak tekintjük), amelynek helyes használatával minden hívő közösség egyfelől elűzheti a rossz, másfelől hívhatja a jó szellemeket.

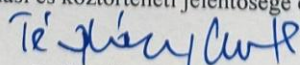
De vajon hány kiló a nagydorogi nagyharang? Bizony így is föltehetnénk a kupeckedő kérdést, ha pusztán az érdekelne bennünket, hogy mennyit ér, avagy "mennyié adó" a Tolna megyei falucska tornyában megkonduló nagyharang. Egy alkalmi fémgyűjtőtől érkező kérdésre az lenne a helyénvaló (mondjuk ki: primitíven leegyszerűsítő) válasz, hogy annyit ér, amennyit egy 420 kilós bronz tárgy "kóstál" a materiális értékeket forgalmazó szabadpiacon. De inkább fogalmazzunk úgy (hisz ez a helyes kérdésfeltevés!), hogy milyen szakrális, szellemi, össznemzeti, sőt nemzetközi értéket képvisel a nagydorogi, Szent Istvánról elnevezett katolikus templom tornyában a Szent Illés nevét viselő és a dr. Márfi Gyula veszprémi érsek által fölszentelt nagyharang!

A nagydorogi Zsúnyi Illés adományából készült Gulág-harangnak ugyanis nem csak kilókkal mérhető *súlya* van, hanem – a "felbecsülhetetlen, múzeális" értékekhez hasonlóan – olyan szellemi, lelki érték is rejlik benne, amelyhez az anyagi világ jelenségein túlmutató megértéssel, szakrális intellektussal kell "igazodnunk". Hogy mire gondolunk? Arra az okosságnál többet jelentő képességre, amelynek birtokában megérthetjük azt a szellemi alapképletet, amit e négy szó bölcsességével hagyott ránk klasszikus költőnk, József Attila: "A nemzet közös ihlet."

A nagydorogi nagyharang minden kondulása nemzetünk közös ihletét hirdeti. Zsúnyi Illés ugyanis ifjúságának nagyobb részét ártatlan áldozatként volt kénytelen azon a szovjet gulágon tölteni, amelynek gyilkos büntetését, megnyomorító balsorsát több nemzet gyermekének milliónyi sorstársával és több százezer, Kárpát-medencei honfitársával (férfiakkal és nőkkel) együtt kellett elszenvednie. Ez az elhurcoltakkal együtt az összmagyarságot is tépő, himnikus balsors készítette őt arra, hogy szerény jövedelmű kisember létére harang formájában emeljen emlékművet a kényszermunka-táborokban raboskodó, ott értéktelen leltári tárgyként elkapart magyar emberek szenvedésének idézésére. Harangja tehát emlékeztet a magyarságot pusztító gulág fájdalmaira, de ezzel együtt gyógyítja is azokat. A nemzeti vézskorszakunkat meg nem élt, fiatalabb korosztályokat figyelmezteti a történelmi balsors kihívásaira és az ezekből levonható tanulságok megfogalmazásának és közösségi élménnyé válásának szükségességére is.

A gulágon elszenvedett sorsról könyvet is író, amellet harangot készített Zsúnyi Illés Nagydorog egész népével, a történelmi egyházak összes képviselőjével és az ország jeles politikusaival is összhangban arra figyelmeztet, hogy mindenkor igyekezzünk távol tartani nemzetünkötől, sőt egész Európától is az embertelenség pusztulásunkkal fenyegető démonait...

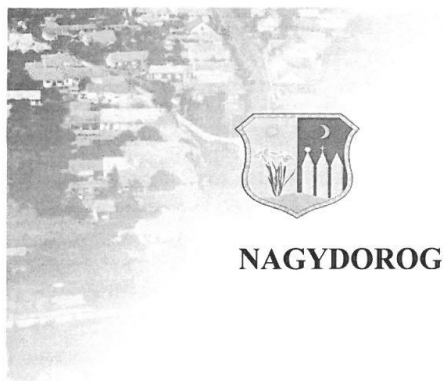
Mindezek alapján a Gulág-harang olyan felbecsülhetetlenül nagy értéknek tekintendő, amely – álláspontom szerint – lelki, intellektuális, vallási és köztörténeti jelentősége okán – messzemenően méltó a Tolna Megyei Értéktárba történő föl vételre...

Dr. Téglásy Imre

egykoron nagydorogi lakos, az irodalomtudományok kandidátusa, a Magyar Nemzetőrség ezredese

Páty, 2022. augusztus 26.

e.)

NAGYDOROG

*Nagydorog Nagyközség
Önkormányzata
7044 Nagydorog Kossuth L. u. 81.
Tel.: 75/ 532- 019, Fax: 332-047
e-mail: nd.titkarsag@tolna.net*

Dr. Say István Úr

Tárgy: Támogatói nyilatkozat

**Tolna Megyei Önkormányzat
Tolna Megyei Értéktár Bizottság
7100 Szekszárd
Szent István tér 11-13.**

Tisztelt Dr. Say István Úr !

Nagydorogon a katolikus hívek 1755-ben építették meg az első, még nádtetős templomukat. Az egyházközség létszámának gyors növekedésével a templom a XX. század elejére kicsinek bizonyult. Gróf Széchenyi Domonkos vezetésével megalakult a „Római Katolikus Templómépítő Bizottság”. Az építkezést 1932-ben kezdték el, és az új épületet 1934. október 7-én szentelték fel. A toronyban 2012. április 15-ig két harang lakott.

Sebestyén-Molnár Árpád 2008. augusztus 1-jével került Nagydorogra plébánosnak. Meglepődve tapasztalta, hogy a nagydorogi plébániatemplomban mennyi hiányosság van, sok egyéb liturgikus eszköz mellett a templomnak sem orgonája, sem egy nagyobb méretű harangja nincs, melyről prédikációjában és a szentmisék végi hirdetésekben többször is említést tett a híveknek. Ezt követően az egyik idős hívének a felesége odaállt plébános úr elé és megkérdezte, hogy első körben mire gyűjtsenek. A megkeresést követően plébános úr meglátogatta az idős urat, hogy személyesen is beszéljenek a dolgról, aki elmondta, hogy szívesen tenne egy alapító adományt, de ne csak egy nagyharangot öntessenek, hanem készüljön egy harang a Gulág táborokban odaveszett magyar foglyok emlékére, mely szőljön ezentúl, a nagydorogi templomtoronyból.

Az adománygyűjtés további folyamata, a szervezés, az előkészítés a helyi plébános úrra maradt, de nagy erőt adott számára, hogy olyan felemelő dolgot vihetnek végbe, amely sem Magyarországon, sem Európában, sem sehol nem történt még meg:

Gulág - harangot az odaveszett, ártatlan áldozatoknak!

A helyiek ebben is, mint előtte és utána, jószívű közösségnek bizonyultak, a közadakozás szépen sikerült, amelyhez nem csak magánszemélyek, hanem cégek, vállalatok is csatlakoztak.

2011. késő őszén, amikor plébános úr a szükséges összeg meglétét már biztonsággal látta, megfogalmazta a harangfeliratot, és Lengyelországból megrendelte a 420 kg-os harangot.

A hallgatók a Kossuth rádióban már többször is hallhatták a 12.00 órakor megkonduló harang hangját.

Nagy nyilvánosság előtt a Gulág Alapítvány által november 25-én megtartott nagyszabású megemlékezésen szólalt meg a nagydorogi Gulág Harang, melyre Budapesten a Honvéd téri Gulág Emlékműnél került sor.

A Kárpát-medence egyetlen Gulág harangjának 10 éves felszentelési évfordulójára 2022. április 24-én a Nagydorogi Szent István Római Katolikus Templomban került sor ünnepi szentmise keretében, melyen az ünnepi beszédet celebrálta Dr. Nyúl Viktor püspök helyettes, Horváth Sándor plébános és Sebestyén-Molnár Árpád lelkipásztor. Az ünnepséget többek között megtisztelte Süli János országgyűlési képviselő és Fehérvári Tamás a Tolna Megyei Önkormányzat Közgyűlésének Elnöke is. A 10 éves évfordulón részt vett és beszédet mondott Nagyné Pintér Jolán, a Gulág Alapítvány elnöke. A megemlékezést követően a Gulágot megjárta Hatmann Józsefné Nagy Rózsa Klára – Gulágon töltött évek visszaemlékezéseiről- nyilatkozott a helyi tévének.

A 2022. április 24-ei ünnepséget követően Nagyné Pintér Jolán a Gulág Alapítvány elnöke tájékoztatót bennünket, hogy 2023. évben lesz az Alapítvány 30 éves, melynek alkalmából ünnepségsorozatot szeretnének tervezni és a nagydorogiat is bevonni. Örömmel vettük ezen megtiszteltetést, és természetesen szívesen állunk rendelkezésükre és segítségükre.

Tolna megyeiek, Nagydorogiat büszkék lehetünk arra, hogy az áldozatok emlékére nálunk szólalt meg elsőként a harang szava, ez idáig egyedülálló kezdeményezésként nemcsak a Kárpát- medence, hanem egész Európa vonatkozásában.

A fent leírtak és a benyújtandó beadványban foglaltak alapján javasolom a „Nagydorogi Gulág-harang,, Megyei Értéktárba való felvételét.

Nagydorog, 2022. augusztus 3.

Borbélyné Töttösi Ágnes
polgármester

